

Selvcensur, tak!

Af fhv. amtsborgmester Erling Tiedemann

Advokat John Peter Andersens indlæg i Jyllands-Posten den 29. oktober 2005 med overskriften ”Ingen selvcensur, tak!”, kalder på en overvejelse af, hvad der overhovedet menes med ordene.

I snæver forstand dækker begrebet censur et kritisk gennemsyn, som en offentlig myndighed underkaster et skrift eller lignende, inden det må offentliggøres – og det må det ikke, hvis censurmyndigheden forbyder det; gør man det alligevel, er det strafbart.

Denne form for censur blev afskaffet ved grundloven 1849. Også i den nugældende grundlov (§ 77) hedder det, at ”censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingensinde på ny indføres” – og godt det samme.

I mere almen tale handler censur blot om, at andre på forhånd skal godkende, hvad man har til hensigt at ytre.

Med dette indhold i begrebet censur må ordet selvcensur dække, at der stadig skal ske en forhåndsgodkendelse, inden man ytrer sig – den afgørende forskel er imidlertid, at det er én selv og ikke andre, som tager stilling.

Sådan forstået er selvcensur noget, ethvert voksent menneske, der ikke har psykotiske eller psykopatiske træk, hver eneste dag foretager på løbende bånd. Tænk, før du taler, lyder en gammel maksime, og denne tænken før talen har blandt andet karakter af selvcensur. Det handler ikke blot om en juridisk overvejelse af, om en ytring måske kunne være ulovlig, men om en erkendelse af, at noget godt kan være lovligt og alligevel være tovligt.

Den, der tænker sig om en ekstra gang, før han taler eller skriver, er selvfølgelig ikke derfor modstander af ytringsfriheden. Den selvcensurerende går ikke dermed ind for censur. Men han eller hun prøver at bruge sin ytringsfrihed på en civiliseret måde, der viser respekt for andre mennesker.

Uden selvcensur ville vi få et uciviliseret samfund – og skam få den, der bidrager til det.